

รูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้
ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์
แห่งประเทศไทย

Informal Education Model to Promote Health Literacy
for Children and Youth of Thailand Youth Institute

เมธชนนท์ ประจวบลาภ (Metchanon Prajuablap) ¹ ภัทรา วายจตุต (Pattra Vayachuta) ²

Received: March 22, 2024

Revised: April 27, 2024

Accepted: May 5, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของเด็กและเยาวชนและสภาพการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย และ 2) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา แบ่งการวิจัยออกเป็นขั้นตอน ตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของกลุ่มเป้าหมายและสภาพการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย มีกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เด็กและเยาวชนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยอย่างต่อเนื่องในระหว่างปีงบประมาณ 2564-2566 จำนวน 380 คน ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และผู้บริหารสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย จำนวน 5 คน ใช้เทคนิคการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดหมวดหมู่ข้อมูล ตอนที่ 2 ออกแบบรูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย เป็นการออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 14 คน เลือกกลุ่มเป้าหมายโดยวิธีเฉพาะเจาะจง มีประเด็นสนทนากลุ่มและแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทของเด็กและเยาวชนมีระดับความสนใจเนื้อหาการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพทุกด้านอยู่ในระดับมาก ลีลาการเรียนรู้ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสภาพการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย พบว่า มีวิธีการจัดและการใช้สื่อหลากหลาย จัดสภาพแวดล้อมทางด้านจินตภาพและสังคมภาพนำแหล่งวิทยากรเพื่อการเรียนรู้ของหน่วยงานอื่นมาประยุกต์ใช้ กิจกรรมการเรียนรู้เข้าถึงเด็กและเยาวชนจำนวนมาก ปัญหาที่พบครอบคลุมปัจจัยภายในและภายนอก 2) รูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ แนวคิดการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ และการประเมิน

คำสำคัญ: การศึกษาตามอรรถาธิบาย, ความรู้ด้านสุขภาพ, เด็กและเยาวชน, สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย

^{1, 2} คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Faculty of Education, Kasetsart University.

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the context of the youth and children, along with the conditions of organizing informal education to promote health literacy for children and youth at the Thailand Youth Institute; and 2) to develop the model for informal education that promote the health literacy for the youth and children at the Thailand Youth Institute. This research employed descriptive research methods. Dividing the methods into processes, the first step focused on studying the context of the subjects and the conditions for organizing informal education. As such, 380 youth and children who had continuously participated in health literacy promotion activities with the Thailand Youth Institute from 2021 to 2023 were the primary subjects and informants. A stratified sampling technique was used to collect information from those youth and children. Further, 5 executives of the Thailand Youth Institute were included as subjects too by using a purposive sampling method. For adults, specific selection techniques were used. Data collection instruments included questionnaires and interview form. The target group for this study included not only youth and children, but also 14 experts and stakeholders. A purposive sampling method was used to select the target group. Focus group discussions and recordings were employed as research tools. Data analysis will utilize statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation, along with data classification. This study investigated health literacy education and found that 1) in the youth and children context, learners showed very high interest in all aspects of the health literacy content. Most learning styles are at a high level. And the media and facilities in all aspects are at a high level. In terms of informal learning conditions, it was found that there are various methods of organizing and using media. Organizing an environment that promotes imagination and social image. Applying learning resources from other

organizations to use. Learning activities reach a large number of children and youth. The problems found cover both internal and external factors. 2) Moreover, it was also found that the informal education model to promote health literacy for children and youth of Thailand Youth Institute consists of 6 components: concept of informal learning, objectives, content, learning activities, learning resources, and evaluation.

Keywords: Informal education, health literacy, children and youth, Thailand Youth Institute

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ปัญหาสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพของประชาชนในหลายประเทศส่งผลให้แต่ละประเทศเผชิญกับอุปสรรคในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาต่าง ๆ อันเนื่องมาจากประชาชนมีอัตราการเจ็บป่วยหรือเสียชีวิตจากปัจจัยทางสุขภาพที่สามารถควบคุมความเสี่ยงลงได้ องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ประกาศวาระที่ประชุมการส่งเสริมสุขภาพโลก ครั้งที่ 7 เมื่อปี 2552 ให้ประเทศภาคีสมาชิกให้ความสนใจและตระหนักถึงการพัฒนาประชาชนให้มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ อันเนื่องมาจากปัญหาสุขภาพของประชากรที่ส่งผลต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ (กองสุขศึกษา, 2563) ต่อมาภาคีประเทศสมาชิกในองค์การสหประชาชาติ ได้เห็นพ้องต้องกัน ในการตั้งเป้าหมายการพัฒนาระดับชาติ และระดับสากลที่ทุกประเทศจะร่วมดำเนินงานคือ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) มีเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง คือ การสร้างหลักประกันทางสุขภาพดี และเป้าหมายการสร้างหลักประกันการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา อย่างครอบคลุม เพื่อให้ประชากร สังคม และสิ่งแวดล้อมได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.)

บริบทด้านปัญหาสุขภาพของประเทศไทย ได้มีการประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับประชากรวัยเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษา พบว่ามีความฉลาดทางสุขภาพภาพรวมทุกด้านอยู่ใน

ระดับสูง (สุนีย์ กันแจ่ม และคณะ, 2562) แต่ในทางตรงกันข้ามเมื่อทำการประเมินความรอบรู้สุขภาพในภาพรวมกลุ่มวัยเด็กทั้งหมด พบว่าประชากรกลุ่มวัยเด็กจำนวนหนึ่งยังมีความรอบรู้ด้านสุขภาพระดับไม่ดีพอ คิดเป็นร้อยละ 13.65 และ ระดับพอใช้เพียงร้อยละ 10.04 (กองสุขศึกษา, 2565) การที่ประชากรกลุ่มวัยเด็กในภาพรวมของประเทศจำนวนหนึ่งยังมีอัตราความรอบรู้ด้านสุขภาพในระดับที่ไม่ดีพอ ย่อมส่งผลให้ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศขาดองค์ความรู้ นำไปสู่การแสดงพฤติกรรมความเสี่ยงทางสุขภาพที่กระทบต่อคุณภาพชีวิต ข้อมูลจากกองสถิติสังคม พบว่าประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป เป็นผู้บริโภคยาสูบหรือผลิตภัณฑ์บุหรี่ มากกว่า 9.9 ล้านคน บริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ประมาณ 16 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) และข้อมูลจากการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพในภาพรวมของกลุ่มเด็กโดยกองสุขศึกษา พบว่า กลุ่มเด็กมีพฤติกรรมสุขภาพในระดับพอใช้ลงมา จำนวนมากถึงร้อยละ 41.50 (กองสุขศึกษา, 2565) ปัญหาพฤติกรรมทางสุขภาพดังกล่าวทำให้ให้รัฐบาลต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายเป็นจำนวนมากเพื่อการรักษาพยาบาล บำบัด หรือแก้ปัญหาทางสุขภาพ (ทรรชนี บุญมั่น, 2564)

จากสถานการณ์และปัญหาด้านสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในประเทศ แนวคิดการสร้างความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) จึงเป็นแนวทางสำคัญที่ถูกนำมาใช้เพื่อให้ความรู้ทางด้านสุขภาพที่จำเป็นต่อประชากร เนื่องจากเกิดประโยชน์ต่อตัวบุคคลสำหรับการป้องกันปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคและความสำคัญต่อชุมชนและสังคมภาพรวมสอดคล้องกับข้อมูลการสำรวจพบว่าอัตราการสูบบุหรี่และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของประชากรไทยมีแนวโน้มลดลงอันเนื่องมาจากการให้ข้อมูลข่าวสารและรณรงค์สร้างองค์ความรู้ทางด้านสุขภาพ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ดังนั้นประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ด้านสุขภาพ โดยเฉพาะประชากรกลุ่มเด็กและเยาวชน เนื่องจากเป็นทรัพยากรหลักที่สำคัญของประเทศ จึงประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, น. 1-90) วางหลักการให้รัฐต้องดำเนินการให้

ประชาชนได้รับการบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค ส่งเสริมและพัฒนากการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรงและประกาศใช้กฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2551, น. 1-15) เพื่อวางหลักการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ รู้จักป้องกันตนเองจากโรคและสารเสพติด รวมถึงกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ พุทธศักราช 2561 – 2580 (ราชกิจจานุเบกษา, 2561, น. 1) วางเป้าหมายการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตและเสริมสร้างให้คนไทย มีสุขภาพดี ครอบคลุมทั้งด้านกาย ใจ สติปัญญา สังคม โดยสร้างความรู้ด้านสุขภาพ ปกป้องควบคุมปัจจัยเสี่ยง ตลอดจนจัดทำข้อเสนอการปฏิรูปประเทศต่อคณะรัฐมนตรี เรื่อง การปฏิรูปความรู้และการสื่อสารสุขภาพ (สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2559) ยกระดับความรู้ด้านสุขภาพเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) โดยประกาศนโยบายการสร้างเสริมสุขภาพอย่างชัดเจน รวมถึง เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสุขภาพ การส่งเสริมด้านวิชาการและการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ประชากรมีความรอบรู้ด้านสุขภาพในระดับที่สูงขึ้น

สำหรับการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้บุคคลมีความรอบรู้ด้านสุขภาพตามนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติช่วงระยะที่ผ่านมาั้น กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้สถานศึกษาทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ สอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรู้ด้านสุขภาพในประเด็นอันตรายจากการสูบบุหรี่และบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลงไปในกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ตลอดจนมอบหมายให้หน่วยงานทางการศึกษาส่งเสริมสนับสนุนการผลิตสื่อทรัพยากรทางการเรียนรู้อันเป็นการเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ด้านสุขภาพตามสะดวก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษาขององค์กรปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่มักให้ความสนใจต่อการจัดการศึกษาตามโครงสร้างหลักสูตรแกนกลาง

และหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลัก โดยละเอียด หรือขาดกลไกการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิตหรือทักษะทางสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) นอกจากนี้ จากข้อมูลการศึกษาสำรวจที่ได้นำเสนอไปข้างต้น พบว่าประชากรที่อยู่ในระบบการศึกษาส่วนใหญ่มักจะมีความรู้ด้านสุขภาพระดับสูง แต่ข้อมูลในภาพรวมของประชากรกลุ่มเด็กทั้งประเทศจำนวนหนึ่ง ยังคงมีระดับความรู้ด้านสุขภาพในระดับที่ไม่พึงประสงค์ แสดงให้เห็นว่าประชากรในระบบการศึกษามีเพียงส่วนเดียว โดยที่กลุ่มเด็กบางส่วนยังคงอยู่นอกระบบการศึกษา หรือไม่ได้เข้ารับบริการการศึกษา

เครื่องมือสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้บุคคลมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ คือ การศึกษาเป็นเครื่องมือการดำเนินงาน โดยใช้แนวทางการใช้การศึกษาทุกรูปแบบผสมผสานระหว่างการศึกษา ในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ผนวกแรงสนับสนุนทางสังคมด้วยการมีส่วนร่วมของทุกส่วนในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร (อานนท์ สังขะพงษ์, 2561, น. 22-25; และสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2559) เพื่อให้บุคคลมีความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพที่ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ฉะนั้น การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของประเทศไทยที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้บุคคลทุก ๆ คน ได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์การทำงานหรือเรียนรู้จากบุคคล ครอบครัว สังคม ชุมชน รวมถึงสภาพแวดล้อม สื่อ แหล่งความรู้ ตามความสนใจ (ชนกนารถ บุญวัฒน์กุล, 2560) และเป็นรูปแบบการศึกษาที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางและเติมเต็มการศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษานอกระบบโรงเรียน (วิชนี ศิลตระกูล, 2557) ตลอดจนการศึกษาตามอัธยาศัยยังเป็นรูปแบบการศึกษาที่สามารถนำมาใช้พัฒนาทักษะชีวิต และทักษะทางสังคมของประชาชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) จึงมีบทบาทสำคัญต่อการเป็นเครื่องมือส่งเสริมและสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มเป้าหมาย นอกเหนือจาก

การพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพด้วยการศึกษาในระบบโรงเรียน

จากสถานการณ์ ปัญหา เป้าหมายการพัฒนาประเทศและแนวทางการส่งเสริมและสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ จึงทำให้มีหน่วยงานเกิดขึ้นเพื่อมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว คือ สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย (ยท.) ชื่อเดิมขององค์กร คือ เครือข่ายยุวทัศน์ กรุงเทพมหานคร (Youth Network of Bangkok : YNET) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554 ภายหลังมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบเครือข่ายยุวทัศน์ กรุงเทพมหานคร เพื่อยกระดับหน่วยงานให้เป็นหน่วยงานทางวิชาการและสนับสนุนการทำงานสำหรับการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนทำให้มีการเปลี่ยนชื่อเป็นสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย (สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย, 2562) ปัจจุบันสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย มีสถานภาพเป็นหน่วยงานด้านเด็กและเยาวชน อยู่ภายใต้การสนับสนุนทุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หรือ สสส. มีบทบาทสื่อสารประชาสัมพันธ์การให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นคุณประโยชน์ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและตัดสินใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสุขภาพของเด็กและเยาวชน (ธีรวัฒน์ โอภาสบุตร และ พลอยชนก พรสวรรค์, 2564, น. 114-138) ภายใต้จุดเน้นการปฏิบัติงานการสร้างความรู้ด้านสุขภาพ 4 ด้าน ประกอบด้วย การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ ความรู้และความเข้าใจ การรู้เท่าทันสื่อ และการตัดสินใจนำไปประยุกต์ใช้ มีเนื้อหาด้านสุขภาพ ได้แก่ บุหรี่ เหล้า อุบัติเหตุ การพนัน รวมถึงการส่งเสริมการใช้สื่อและสื่อสังคมออนไลน์ ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ (สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย, 2563) สำหรับกลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยมีความหลากหลาย ครอบคลุมเด็กและเยาวชนในระบบการศึกษา การศึกษานอกระบบ เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม กลุ่มเยาวชนที่รวมตัวขับเคลื่อนประเด็นทางสังคม หรือองค์กรเยาวชนตามกฎหมาย เช่น สภาเด็กและเยาวชน (สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย, 2565) การดำเนินการตามภารกิจของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย จึงมีลักษณะเป็นการจัดการศึกษาตาม

อธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ ขณะเดียวกันก็มีสถานภาพเป็นผู้จัดการศึกษาตาม อธยาศัยตามบทบาทขององค์กรหรือหน่วยงานที่ไม่ใช่ สถาบันการศึกษา (คมกฤษ จันทรขจร, 2551) มุ่งเน้น การดำเนินงานตามภารกิจขององค์กรในการส่งเสริม การให้ข้อมูลข่าวสารสุขภาพ การให้ความรู้ ความ เข้าใจ เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถ นำข้อมูล ข่าวสารด้านสุขภาพที่ถูกต้องไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันให้เป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของสถาบัน ยุวทัศน์แห่งประเทศไทยในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ส่วนมากเป็นการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ ตามความเห็นของคณะผู้จัด ส่งผลให้การดำเนินงาน บางประการไม่สอดคล้องกับความต้องการ และกลุ่มเป้าหมายไม่ได้มีส่วนร่วมกำหนดกิจกรรม อย่างเพียงพอ ตามหลักการสำคัญของการศึกษา ตามอธยาศัย อีกทั้ง ยังไม่ปรากฏข้อมูลทางวิชาการ ที่สะท้อนความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในการนำสารสนเทศไปพัฒนา นโยบาย การดำเนินงาน กำหนดกลยุทธ์ หรือพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานการศึกษาตามอธยาศัย เพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็ก และเยาวชนให้เป็นไปตามหลักการและสนองตอบ ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนนโยบาย ของรัฐและเป้าหมายการพัฒนาประเทศ ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นจะต้องศึกษาบริบทกลุ่มเป้าหมาย การดำเนินงานและสภาพการจัดการศึกษา ตามอธยาศัยสำหรับนำข้อมูลที่ได้รับไปจัดทำรูปแบบ การจัดการศึกษาตามอธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ ด้านสุขภาพของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้ประชากรเด็ก และเยาวชนเกิดความรอบรู้ด้านสุขภาพในระดับ ที่พึงประสงค์และมีพฤติกรรมทางสุขภาพที่เหมาะสม ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของเด็กและเยาวชน และ สภาพการจัดการศึกษาตามอธยาศัยเพื่อส่งเสริมความ รอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบัน ยุวทัศน์แห่งประเทศไทย

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการศึกษาตามอธยาศัยเพื่อ ส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชน ของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. การศึกษาตามอธยาศัย มีขอบเขตเฉพาะการ ดำเนินงาน กิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างหลากหลายโดยเอื้ออำนวยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ จากประสบการณ์ บุคคล สภาพแวดล้อม สื่อและแหล่ง วิทยาการ และครอบคลุมถึงการศึกษาบริบทของ กลุ่มเป้าหมายด้านลีลาการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย ความสนใจทางด้านเนื้อหาความรอบรู้ด้านสุขภาพ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้

2. ความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีขอบเขต การศึกษาเฉพาะประเด็นการดำเนินงานของสถาบัน ยุวทัศน์แห่งประเทศไทย 4 ด้าน ประกอบด้วย การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ ความรู้และความเข้าใจ การรู้เท่าทันสื่อ และการตัดสินใจนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งมีเนื้อหาด้านบุหรืและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

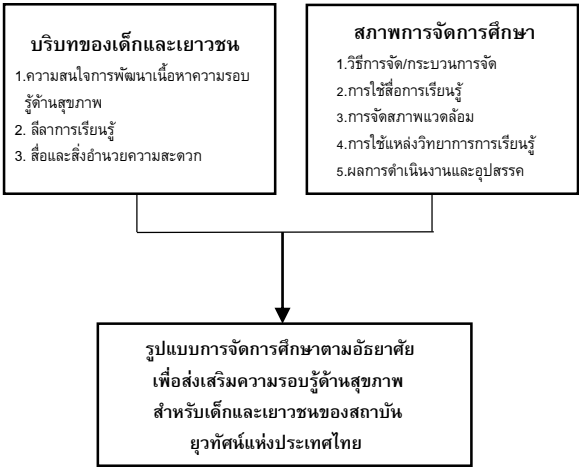
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประกอบด้วย

1. ประชากร คือ เด็กและเยาวชนซึ่งเคยเข้า ร่วมกิจกรรมส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพของสถาบัน ยุวทัศน์แห่งประเทศไทยอย่างต่อเนื่องในระหว่าง ปีงบประมาณ 2564-2566 จำนวน 24,150 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารสถาบัน ยุวทัศน์แห่งประเทศไทยที่รับผิดชอบโครงการ กิจกรรม หรือการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ตามอธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็ก และเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย จำนวน 5 คน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข และด้านสื่อหรือเทคโนโลยีการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถาบัน จำนวน 14 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive) แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของเด็กและเยาวชน และสภาพการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย

เป็นการศึกษาบริบทของเด็กและเยาวชน ที่อยู่การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบ และกลุ่มองค์กรเด็กและเยาวชน ซึ่งเคยเข้าร่วมกิจกรรม ส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยอย่างต่อเนื่องในระหว่างปีงบประมาณ 2564-2566 จำนวน 24,150 คน (สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย, 2564 ; สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย, 2565) เลือกเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan และสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified sampling) โดยพิจารณาการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เด็กและเยาวชนการศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบ จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายกับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งทำการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยที่รับผิดชอบโครงการ กิจกรรม หรือการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

ตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย จำนวน 5 คน ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยเทคนิคการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)

1.1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) พัฒนาขึ้นจากการ ทบทวนวรรณกรรมทางด้านการศึกษาตามอรรถาธิบาย ความรู้ด้านสุขภาพ และข้อมูลพื้นฐานของสถาบัน ยุวทัศน์แห่งประเทศไทยมีจำนวน 3 ตอน คือ 1) ข้อมูล สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบ เลือกตอบ 2) ข้อคำถามตามตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับบริบท กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ความสนใจการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ สื่อการเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าของ Likert แปลความหมาย 5 ระดับ และ 3) คำถามปลายเปิด ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและให้ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยเครื่องมือการวิจัยฉบับนี้ได้ ผ่านการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC แต่ละข้อมี ค่าเฉลี่ยมากกว่า 0.60 คะแนน รวมถึงหาค่าความเชื่อมั่น ของเครื่องมือ (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ด้วยการนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด (Try-out) ซึ่งได้ค่าความ เชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .816 และ 5) แบบสัมภาษณ์ ที่มีลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interviews) มีข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาตาม อรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ ครอบคลุม วิธีการจัด/กระบวนการจัด การใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การใช้แหล่ง วิทยาการการเรียนรู้ ผลการดำเนินงานและอุปสรรค ที่พบ แบบสัมภาษณ์ได้ผ่านการหาค่าดัชนีความ สอดคล้อง IOC แต่ละข้อมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 0.60 คะแนน

1.2) การเก็บรวบรวมข้อมูล: ผู้วิจัยเก็บรวบรวม

ข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง และแบบ สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2566 จนถึง มกราคม 2567 โดยประสานงานขอเก็บ ข้อมูลผ่านสถาบัน ยุวทัศน์แห่งประเทศไทย และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

1.3) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์:

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ คือ

การวิเคราะห์ข้อมูลบริบทของเด็กและเยาวชนโดยบรรยายข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และ วิเคราะห์ความเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมได้ ด้วยสถิติพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) มีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ได้แก่ น้อยที่สุด (1.00-1.80) น้อย (1.81-2.60) ปานกลาง (2.61-3.40) มาก (3.41-4.20) และมากที่สุด (4.21-5.00)

การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ด้วยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดเรียงจำแนกเป็นหมวดหมู่และนำมาสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย

เป็นการนำผลศึกษาในขั้นตอนที่ 1 คือ บริบทของเด็กและเยาวชน โดยเลือกเนื้อหาความรอบรู้ด้านสุขภาพที่กลุ่มตัวอย่างสนใจมากที่สุด 2 ลำดับแรก พร้อมด้วยเลือกแบบแผนลีลาการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเลือกโดยยึดหลักการการศึกษาตามอรรถาธิบายทางด้านความสนใจและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย (วิตน์ ศิลตระกูล, 2557) รวมถึงนำข้อค้นพบสภาพการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย มาออกแบบและพัฒนาเป็นร่างรูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยให้สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเด็กและเยาวชนแล้วนำไปขอความเห็นกับผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผ่านการประชุมสนทนากลุ่ม (Discussion Group) แล้วจึงจัดทำรูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย รายละเอียดดังนี้

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน 14 คน คัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) กำหนดเกณฑ์พื้นฐาน คือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานด้านที่

เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือเป็นผู้มีผลงานที่ได้รับการยอมรับในสายงาน หรือกลุ่มเป้าหมายที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ผู้แทนเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาและการเรียนรู้ การแพทย์และสาธารณสุข และนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ประเด็นคำถาม การประชุมสนทนากลุ่ม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล: ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Discussion group) ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567 ผ่านระบบการประชุมทางไกล หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้รับจากการสนทนากลุ่มนำมาสรุปเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย

2.4 การตรวจประเมินรับรองรูปแบบเพื่อยืนยันรูปแบบ: ภายหลังจากการรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะจากการประชุมสนทนากลุ่มและปรับรูปแบบให้เป็นรูปแบบฉบับสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยนำได้นำไปให้ผู้บริหารสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย จำนวน 3 คน คือ กรรมการที่ปรึกษาและนโยบาย เลขาธิการสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย และผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสารสร้างสรรค์ ตรวจประเมินรับรองรูปแบบในภาพรวมด้วยการพิจารณามาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง ด้วยแบบประเมินที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่าของ Likert แปลความหมาย 5 ระดับ ใช้เกณฑ์การแปลผลเช่นเดียวกับข้อ 1.3) คือ น้อยที่สุด (1.00-1.80) น้อย (1.81-2.60) ปานกลาง (2.61-3.40) มาก (3.41-4.20) และมากที่สุด (4.21-5.00)

ผลการวิจัย

นำเสนอผลการวิจัยเป็น 2 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของเด็กและเยาวชน และสภาพการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา พฤติกรรมทางสุขภาพ และสื่อที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพจำแนกได้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=380)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	174	45.80
หญิง	156	41.10
ไม่ประสงค์ระบุ/LGBTQ+	50	13.10
2. อายุ		
7 – 13 ปี	46	12.10
14 – 20 ปี	266	70.00
21 – 25 ปี	68	17.90
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา/เทียบเท่า	13	3.40
มัธยม/ปวช./เทียบเท่า	257	67.60
ปวส./อนุปริญญา	6	1.60
ปริญญาตรี	71	18.70
ไม่ได้เข้ารับการศึกษ	33	8.70
4. พฤติกรรมทางสุขภาพ		
สูบบุหรี่	24	6.30
สูบบุหรี่ไฟฟ้า	66	17.40
ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	82	21.60
ไม่สูบบุหรี่/ไม่ดื่ม	208	54.70
5. สื่อที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ		
สื่อสังคมออนไลน์	317	83.40
สื่อสิ่งพิมพ์	9	2.40
สื่อภาพเคลื่อนไหว	23	6.10
สื่อบุคคล	24	6.30
สื่อเสียง	7	1.80

จากตาราง 1 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 45.80) มีอายุระหว่าง 14-20 ปี (ร้อยละ 70.00) ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา/ปวช./เทียบเท่า (ร้อยละ 67.60) เป็นผู้ไม่สูบบุหรี่/ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 54.70) และเข้าถึงข้อมูลสุขภาพด้วยสื่อสังคมออนไลน์เป็นหลัก (ร้อยละ 83.40)

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวแปร ซึ่งเกี่ยวข้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย 3 ด้าน คือ ความสนใจพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ ลีลาการเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ ดังตาราง 2-4

ตาราง 2 ความสนใจเกี่ยวกับเนื้อหาการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ

ความสนใจเกี่ยวกับเนื้อหาการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ	M	S.D.	แปลผล
การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสุขภาพ	4.06	0.862	มาก
ความรู้ความเข้าใจ	4.16	0.855	มาก
การรู้เท่าทันสื่อ	4.10	0.829	มาก
การตัดสินใจนำไปประยุกต์ใช้	4.13	0.848	มาก

จากตาราง 2 ความสนใจเกี่ยวกับเนื้อหาการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพประเด็นความรู้ความเข้าใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (M = 4.16, S.D. = 0.855) รองลงมาคือ ประเด็นการตัดสินใจนำไปประยุกต์ใช้ (M = 4.13, S.D. = 0.848) ประเด็นการรู้เท่าทันสื่อ (M = 4.10, S.D. = 0.829) และประเด็นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสุขภาพ (M = 4.06, S.D. = 0.862) ตามลำดับ

ตาราง 3 ลีลาการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย (n=380)

ลีลาการเรียนรู้ (Learning Styles)	M	S.D.	แปลผล
แบบแข่งขัน (Competitive)	3.51	1.090	มาก
แบบร่วมมือ (Collaborative)	3.96	0.925	มาก
แบบหลีกเลี่ยง (Avoidant)	3.02	1.270	ปานกลาง
แบบส่วนร่วม (Participation)	3.74	0.990	มาก
แบบพึ่งพา (Dependent)	4.02	0.917	มาก
แบบอิสระ (Independent)	4.16	0.858	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ลีลาการเรียนรู้ที่กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบโดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แบบอิสระ (M = 4.16, S.D. = 0.858) รองลงมา คือ แบบพึ่งพา (M = 4.02, S.D. = 0.917) แบบร่วมมือ (M = 3.92, S.D. = 0.925) แบบส่วนร่วม (M = 3.74, S.D. = 0.990) แบบแข่งขัน

(M = 3.51, S.D. = 1.090) และแบบหลีกเลี่ยง (M = 3.02, S.D. = 1.270) ตามลำดับ

ตาราง 4 สิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ (n=380)

สิ่งอำนวยความสะดวก	M	S.D.	แปลผล
สะดวกต่อการเรียนรู้			
แหล่งวิทยาการการเรียนรู้	4.10	0.891	มาก
สื่อการเรียนรู้	4.12	0.877	มาก
สภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้	4.16	0.852	มาก

จากตาราง 4 พบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ที่กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบสูงที่สุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ (M = 4.16, S.D. = 0.852) รองลงมา คือ สื่อการเรียนรู้ (M = 4.12, S.D. = 0.877) และแหล่งวิทยาการการเรียนรู้ (M = 4.10, S.D. = 0.891) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 สภาพการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย พบว่า สภาพการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบด้วยวิธีการหรือกระบวนการจัด 3 วิธี ประกอบด้วย 1) การจัดผ่านระบบออนไลน์หรือสื่อสังคมออนไลน์ 2) การจัดผ่านกิจกรรมเชิงพื้นที่ และ 3) การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยด้วยการสนับสนุนทรัพยากรให้เอื้อต่อการเรียนรู้ สื่อที่ผู้จัดกิจกรรมเลือกใช้มีความหลากหลายให้สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่ ครอบคลุม 1) สื่อบุคคล 2) สื่อสิ่งพิมพ์ 3) สื่อภาพเคลื่อนไหว 4) สื่อกิจกรรม และ 5) สื่อสังคมออนไลน์ การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้วิธีการสร้างสภาพแวดล้อมในเชิงสังคม และสร้างสภาพแวดล้อมเชิงจิตภาพ สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยไม่มีแหล่งวิทยาการเพื่อการเรียนรู้เป็นของตนเอง แต่มีการใช้ประโยชน์แหล่งวิทยาการเพื่อการเรียนรู้จากหน่วยงานภายนอกมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมของผู้จัดหรือนำมาดัดแปลงแก้ไขให้สอดคล้องกับธรรมชาติของกลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลาที่ผ่านมา เด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยผ่านสื่อชนิดต่าง ๆ

มากกว่า 4 ล้านคนและกิจกรรมเชิงพื้นที่ มีกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมมากกว่า 20,000 คน ปัญหาและอุปสรรคที่พบ ในระหว่างการทำงาน มีทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในทางด้านประสานงานกับกลุ่มเป้าหมาย และการกำหนดตัวชี้วัดที่ยึดระเบียบราชการมากเกินไปไม่เหมาะสมกับธรรมชาติของกลุ่มเป้าหมาย และปัจจัยภายนอกจากอิทธิพลข้อมูลข่าวสารสุขภาพปลอม (Fake News) โดยมีแนวทางการแก้ปัญหา คือ การปรับปรุงแผนการดำเนินงานและปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อประเมินเบื้องต้นแล้วพบว่ามีอุปสรรค ก็จะดำเนินการจัดสรรทรัพยากรมาสนับสนุนให้ปัญหาที่เกิดขึ้นบรรเทาลงไป รวมถึงนำบทเรียนของการทำงานไปใช้ปรับปรุงแก้ไขแผนงานในปีถัดไปให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เพื่อให้สามารถบริการการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพแก่กลุ่มเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 รูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย

ผู้วิจัยนำผลการวิจัยตามขั้นตอนที่ 1 คือ บริบทของเด็กและเยาวชน โดยพิจารณาเลือกเนื้อหาความรู้ด้านสุขภาพ แบบแผนลีลาการเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ รวมถึงข้อค้นพบสภาพการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย มาออกแบบและพัฒนาเป็นร่างรูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ ฯ แล้วนำไปขอความเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 14 คน ด้วยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Discussion Group) เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2567 หลังจากนั้นนำรูปแบบฉบับสมบูรณ์ ไปให้ผู้บริหารสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ตรวจสอบรับรองรูปแบบด้วยการพิจารณามาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง ผลการตรวจสอบรูปแบบ ปรากฏดังนี้

ตาราง 5 แสดงผลการประเมินรับรองรูปแบบ (N=3)

ประเด็นการประเมิน	M	แปลผล
ความเป็นประโยชน์	5.00	เป็นประโยชน์มากที่สุด
ความเป็นไปได้	4.66	เป็นไปได้มากที่สุด
ความเหมาะสม	4.66	เหมาะสมมากที่สุด
ความถูกต้อง	5.00	มีความถูกต้องมากที่สุด

จากตาราง 5 พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาตาม อรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็ก และเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย มีความเป็นประโยชน์ มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยที่ 5.00, 4.66, 4.66 และ 5.00 ตามลำดับ

จากการศึกษาข้างต้น พบว่า รูปแบบ การ จัด การ ศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้าน สุขภาพ สำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์ แห่งประเทศไทย ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) แนวคิดการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ และ 6) การประเมิน ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 แนวคิดการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย: จัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย เพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็ก และเยาวชน ช่วยเติมเต็มการจัดการศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต อย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการดำเนินกิจกรรมที่มีการจัด สภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ รวมถึง พัฒนาหรือจัดหาสื่อประเภทต่าง ๆ เป็นเครื่องมือช่วย ให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ไปคิดวิเคราะห์ ตระหนักและตัดสินใจ เลือกปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของตนเอง นำไปสู่ การมีความรอบรู้ด้านสุขภาพกิจกรรมการศึกษา ตามอรรถาธิบายที่จัดขึ้นมีความยืดหยุ่น คำนึงถึงลีลา หรือแบบแผนการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงนำ แนวคิด ปรัชญา หรือทฤษฎีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ ลีลาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายมา

ประยุกต์ ได้แก่ ปรัชญาคิดเป็น (Khit-Pen) ทฤษฎีการ เรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยมของโรเจอร์ (Rogers)

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์: กำหนด วัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความ สนใจของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและยกระดับความรู้ความ เข้าใจของเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทาง สุขภาพ โทษ และ ผลกระทบ ได้แก่ การบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์การสูบบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า ให้สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการ ถ่ายทอด ไปคิด วิเคราะห์ และเลือกตัดสินใจไป ประยุกต์ในชีวิตประจำวันของตนเอง ซึ่งมีเป้าหมายให้ มีระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพที่สูงขึ้น
2. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนนำ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ โทษ และผลกระทบจากพฤติกรรมเสี่ยง ได้แก่ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่และบุหรี่ ไฟฟ้า ไปวิเคราะห์เปรียบเทียบ ทบทวน และใช้วาง แผนการจัดการสุขภาพของตนเองในชีวิตประจำวัน อันนำไปสู่การมีพฤติกรรมทางสุขภาพที่ดีและส่งผล ต่อระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพสูงขึ้น

องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหาสาระ: จากวัตถุประสงค์ ในองค์ประกอบที่ 2 นั้น เนื้อหาสาระของการจัดการศึกษา ตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็ก และเยาวชน จึงประกอบด้วย ส่วนที่เป็นเนื้อหา เชิงทักษะ และส่วนที่เป็นเนื้อหาเชิงความรู้ ดังนี้

1. เนื้อหาเชิงทักษะ: เป็นส่วนที่ต้องการ พัฒนาหรือยกระดับให้เด็กและเยาวชนมีขีด ความสามารถทางสติปัญญา ทำความเข้าใจ คิด วิเคราะห์ ประเมินคุณค่า และตัดสินใจยอมรับ จนสามารถนำเอาความรู้ไปกำหนดแนวทาง วางแผนการจัดการสุขภาพของตนเอง เพื่อตัดสินใจ ประยุกต์ใช้หรือตัดสินใจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ของตนเอง อันนำไปสู่การพัฒนาในระดับความรอบรู้ด้าน สุขภาพให้สูงขึ้น
2. เนื้อหาเชิงความรู้: เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง กับข้อเท็จจริงทางสุขภาพที่มีความน่าเชื่อถือ เพื่อ หักล้างข้อมูลสุขภาพลวง เท็จ บิดเบือน (Fake news) ที่ปรากฏอยู่ในสังคมและสังคมออนไลน์ รวมถึง ความอันตราย โทษ หรือผลกระทบทางสุขภาพต่อ

ตนเอง คนรอบข้าง ชุมชน และสังคมในมิติต่าง ๆ จากการมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพ ได้แก่ การดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ หรือ บุหรี่ไฟฟ้า

องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรมการเรียนรู้: กำหนดรูปกิจกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ สำหรับนำไปใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของการจัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยในแต่ละครั้ง ประกอบด้วย

กิจกรรมตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มีรูปแบบให้กลุ่มเป้าหมายเรียนรู้และทำความเข้าใจข้อมูลข่าวสารหรือเนื้อหาสาระด้วยตนเอง ผู้จัดกิจกรรมทำหน้าที่อำนวยความสะดวกเนื้อหาสาระอย่างรอบด้าน ประกอบด้วย ข้อมูลทางวิชาการ ข้อมูลทางสังคม และสิ่งแวดล้อม และข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายนำไปเป็นทรัพยากรการเรียนรู้

กิจกรรมตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีรูปแบบการเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคล (Case Study) ด้วยการเสวนาแลกเปลี่ยนร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพในการนำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับการถ่ายทอด มาประเมินคุณค่า ทบทวน วางแผนการจัดการสุขภาพของตนเอง และตัดสินใจประยุกต์ในชีวิตประจำวัน โดยการจัดเสวนาแลกเปลี่ยน ผู้จัดต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาหรือเด็กและเยาวชนที่เคยได้รับผลกระทบทางสุขภาพ มาทำหน้าที่เป็นสื่อบุคคล ถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ แก่กลุ่มเป้าหมาย และเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายมีโอกาสซักถามเกี่ยวกับผลกระทบ แนวทางการแก้ไข หรือการตัดสินใจปรับเปลี่ยนพฤติกรรม นอกจากนี้ ผู้จัดต้องสร้างสภาพบรรยากาศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ผ่อนคลายเป็นอิสระ มีความยืดหยุ่น ตามทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยมของโรเจอร์ (Rogers) ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

องค์ประกอบที่ 5 สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้: ผู้จัดต้องดำเนินการจัดสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- 1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และมีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ผ่อนคลาย เป็นอิสระ มีการแลกเปลี่ยนร่วมกัน ผู้จัดทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกมากกว่าผู้สั่งสอน
- 2) สื่อเพื่อการเรียนรู้ ได้แก่ สื่อสังคมออนไลน์ สื่อบุคคล และสื่อเคลื่อนไหว ควรใช้สื่ออย่างผสมผสาน และ
- 3) แหล่งวิทยาการการ

เรียนรู้หรือทรัพยากรการเรียนรู้ ได้แก่ คลังความรู้ และห้องสมุดดิจิทัล

องค์ประกอบที่ 6 การประเมิน: ภายหลังการจัดกิจกรรม ผู้จัดควรเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมประเมินการเรียนรู้ของตนเอง ว่าตนเองมีความรู้เพิ่มมากขึ้นหรือไม่ อาจใช้วิธีประเมินอย่างง่าย เช่น การสะท้อนการเรียนรู้ผ่านกระดาษ การตอบคำถาม หรือการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับ ภายหลังเข้าร่วมกิจกรรม

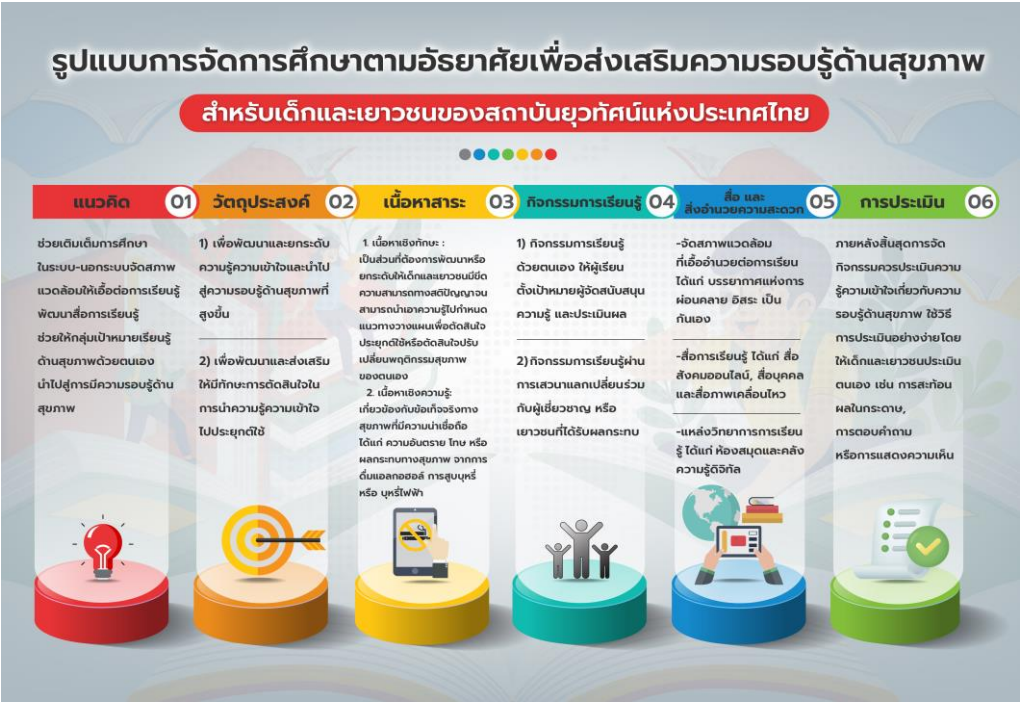
ข้อพิจารณาและข้อเสนอแนะรูปแบบไปใช้

การจัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ในฐานะผู้จัดกิจกรรม ควรพิจารณาปรับประยุกต์รูปแบบแต่ละองค์ประกอบให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละครั้ง เนื่องจากเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย มีความแตกต่างหลากหลายทางด้านลีลาการเรียนรู้ เพศ อายุ สถานภาพ ข้อจำกัดในการดำรงชีวิต และระดับการศึกษา โดยเนื้อหาสาระในการจัดกิจกรรมจะต้องเลือกให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่กำลังเผชิญและต้องได้รับการแก้ไข ตลอดจนการเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้ต้องเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น เด็กและเยาวชนในพื้นที่ห่างไกลใช้สื่อสังคมออนไลน์ไม่ได้ ผู้จัดควรเลือกใช้สื่ออื่นที่กลุ่มเป้าหมายสนใจและเข้าถึงได้ง่าย เป็นต้น

สำหรับขั้นตอนการนำรูปแบบไปใช้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผู้จัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นวางแผน: ควรสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายทางด้านความสนใจ และความต้องการ และวางแผนนำรูปแบบไปปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สถานที่และระยะเวลาที่ได้สำรวจไว้
2. ขั้นตอนกิจกรรม: นำรูปแบบไปดำเนินการจัดกิจกรรมตามที่ได้ออกแบบไว้
3. ขั้นประเมินผล: ภายหลังจากนำรูปแบบไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายควรติดตามและประเมินผล เพื่อนำสารสนเทศไปใช้ปรับปรุงในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

นำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ ฯ ด้วยภาพ

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการจัดการศึกษาตามอริยาศัยเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยทำการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของเด็กและเยาวชนและสภาพการจัดการศึกษาตามอริยาศัย

1. ด้านความสนใจเกี่ยวกับเนื้อหาการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัจจุบันเด็กและเยาวชนเริ่มตระหนักและให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาทางสุขภาพมากขึ้น เนื่องจากสุขภาพเป็นปัจจัยลำดับแรกที่ส่งผลต่อการเรียนหนังสือ การประกอบอาชีพ รายจ่ายในการรักษาพยาบาล รวมถึงเศรษฐกิจครัวเรือน สอดคล้องกับทฤษฎีนี้ บัญญัติ (2564) ที่นำเสนอไว้ว่า หากประชากรมีความรอบรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับต่ำย่อมส่งผลต่อความเจ็บป่วย และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับกองสุศึกษา (2563) ที่กล่าวไว้ว่า การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพเป็นประโยชน์ต่อเองในด้านการป้องกันปัจจัยความเสี่ยงต่อการเกิดความเจ็บป่วยจากโรค เพิ่มความทนทานต่อการเผชิญปัญหาสุขภาพ รวมถึงมีความสามารถดูแล

รักษาสุขภาพของตนเอง สำหรับข้อความรู้ความเข้าใจและการตัดสินใจนำไปประยุกต์ใช้ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2 ลำดับแรก และข้อการรู้เท่าทัน กับข้อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2 ลำดับนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เด็กและเยาวชนโลกยุคใหม่ มีการใช้สื่ออย่างแพร่หลาย ทำให้รู้กลวิธีเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสุขภาพจากสื่อประเภทต่าง ๆ อีกทั้งยังมีความสามารถสืบค้นหาข้อมูลสุขภาพเรื่องเดียวกันจากหลายแหล่ง เป็นผลให้มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อ และทักษะการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพอยู่แล้ว เด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายจึงมีความสนใจเนื้อหาความรู้ความเข้าใจและการตัดสินใจประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่า เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจ คิด วิเคราะห์ รวมถึงเรียนรู้การตัดสินใจเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ที่พบว่ารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่กลุ่มวัยรุ่นวัยเรียนเข้าร่วมตามแบบแผนการเรียนรู้มากที่สุด คือ สื่อออนไลน์บนอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนีย์ กันแจ่ม และคณะ (2562) ที่พบว่าความฉลาดทางสุขภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ทุกด้าน ประกอบด้วย

การเข้าถึงข้อมูล ความรู้ความเข้าใจ การรู้เท่าทันสื่อ การจัดการตนเอง การตัดสินใจ และด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับสูง ในขณะที่ด้านความรู้ความเข้าใจมีค่าร้อยละ สูงที่สุดเป็นลำดับแรก

2. ด้านลีลาการเรียนรู้ พบว่า ลีลาการเรียนรู้ ในแต่ละข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก มีเพียงลีลาการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง นั้นสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กและเยาวชนแต่ละคนย่อมมีวิธีการ แบบแผน กลวิธี หรือแนวทางในการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับศักดิ์เรศ ประกอบผล (2563) นำเสนอไว้ว่า ลีลาการเรียนรู้เป็นแบบแผนพฤติกรรม หรือวิธีการที่บุคคลถนัดและเลือกปฏิบัติเป็นประจำ เมื่อเข้ารับการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เกิดการเรียนรู้ได้ดี สำหรับลีลาการเรียนรู้ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ลีลาการเรียนรู้แบบอิสระ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 นั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล ที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร แหล่งความรู้ หรือห้องเรียนเข้าสู่โทรศัพท์ระบบปฏิบัติการ (Smartphone) เป็นผลทำให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ หรือเลือกเข้าถึงแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ได้อย่างเสรีภาพ มีอำนาจตัดสินใจ เลือกวิธีการ สถานที่ หรือเวลาเรียนรู้ด้วยตนเอง ปราศจากการชี้นำ หรือควบคุมโดยบุคคลอื่น ซึ่งแบบแผนการเรียนรู้ข้างต้นมีลักษณะเป็นลีลาการเรียนรู้แบบอิสระที่ผู้เรียนชื่นชอบ การลงมือทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ที่พบว่ารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่กลุ่มวัยรุ่นวัยเรียนเข้าร่วมตามแบบแผนการเรียนรู้มากที่สุด คือ สื่อออนไลน์บน อินเทอร์เน็ต และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรวันท์ โอภาสบุตร และพลอยชนก พรสวรรค์ (2564) ที่พบว่า กลุ่มเป้าหมายของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย เลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ (สื่อเฟซบุ๊ก) มากเป็นลำดับแรก

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ พบว่า ทุกข้อ ประกอบด้วย การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และแหล่ง วิทยาการการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก นั้น ผู้วิจัย มีความเห็นว่า เพราะทุกด้านเป็นปัจจัยที่ช่วยให้

กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงการเรียนรู้ได้ตามอัธยาศัย และเอื้ออำนวยให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มเป้าหมายจึงมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ทุกด้าน สอดคล้องกับ กัมปนาท บริบูรณ์ (2564) ที่อธิบายลักษณะของการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยไว้ว่า การศึกษาตามอัธยาศัย มีลักษณะการจัดการศึกษาแตกต่างจากการศึกษาในระบบอื่น โดยเป็นการจัดสภาพแวดล้อม สถานการณ์ ปัจจัยเกื้อหนุน หรือใช้วิธีการอย่างหลากหลายให้นำไปสู่ การเรียนรู้ของบุคคล สำหรับข้อการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อ อำนวยให้เกิดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 4.16 นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า บรรยากาศการเรียนรู้ที่มี ความเป็นอิสระ ผ่อนคลายและปราศจากการควบคุม เป็นสิ่งที่เด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายพึงปรารถนาใน ระหว่างการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นปัจจัยทางจิตภาพ และสังคมภาพที่ช่วยให้กลุ่มเป้าหมายเรียนรู้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ ของ Rogers (1969 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2566) ที่เชื่อว่ามนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ใน สภาพที่มีความเป็นอิสระ ผ่อนคลาย และเน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

4. จากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษา ตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย พบว่า วิธีการหรือกระบวนการจัดการศึกษาตาม อัธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ รวมถึงการใช้สื่อ การเรียนรู้ มีความหลากหลายทางด้านวิธีการ กระบวนการจัด และสื่อที่ใช้ ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นการเอื้ออำนวยความสะดวกให้เด็กและเยาวชนที่มีความแตกต่างได้เข้าถึงการเรียนรู้ด้านสุขภาพได้ตามความ เหมาะสมกับบริบทของตนเอง สอดคล้องกับแนวทางการ จัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพของ กองสุศึกษา (2561) ที่นำเสนอว่าต้องมีการจัดกิจกรรม และใช้สื่ออย่างหลากหลายและสม่ำเสมอ สำหรับการ สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการสร้าง สัมพันธภาพที่ดีให้มีความเป็นกันเองระหว่างผู้จัด กิจกรรมกับเด็กและเยาวชน มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ นำไปสู่สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Rogers (1969 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2566) ที่เชื่อว่ามนุษย์พัฒนาตนเองได้ดี

หากอยู่ในสภาพที่เป็นอิสระ ผ่อนคลาย และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ นอกจากนี้ การที่สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยไม่มีแหล่งวิทยาการการเรียนรู้เป็นของตนเอง มีเพียงการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิทยาการของหน่วยงานอื่นในการจัดกิจกรรม นั้น สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ควรพัฒนาหรือจัดหาแหล่งวิทยาการการเรียนรู้เป็นของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารสุขภาพด้วยตนเองตามอรรถาธิบายมากขึ้น สอดคล้องกับชนกนารถ บุญวัฒนะกุล (2560) กล่าวว่า การศึกษาตามอรรถาธิบายเป็นการศึกษาที่บุคคลเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจจากบุคคล ครอบครัว สังคม ชุมชน สภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งวิทยาการความรู้ โดยผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า มุ่งเน้นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพที่ถูกต้องเกี่ยวกับโทษ ผลกระทบ และอันตรายจากการสูบบุหรี่ บุหรี่ไฟฟ้า และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไปยังกลุ่มเด็กและเยาวชนจำนวนมาก ซึ่งการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสุขภาพจะส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีระดับความรู้ด้านสุขภาพสูงขึ้น สอดคล้องกับ อานนท์ สังฆะพงษ์ (2561) กล่าวว่า การให้ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพย่อมส่งผลต่อความแตกฉานทางด้านสุขภาพ ทั้งนี้ ปัญหาและอุปสรรคที่พบทั้งปัจจัยภายในและภายนอกมีความเกี่ยวข้องกับและไม่ยืดหยุ่นของกฎระเบียบ หรือกลไกทางราชการ เป็นผลทำให้ไม่สามารถปรับเปลี่ยนการจัดกิจกรรมการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ปัญหาที่พบ มีความใกล้เคียงกับปัญหาที่หน่วยงานต่าง ๆ พบเจอเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) พบว่า ปัญหาสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเกี่ยวข้องกับกลไกหรือระเบียบทางราชการที่ขาดความยืดหยุ่นไม่เอื้อต่อการปรับปรุงแผนงานหรือโครงการให้สอดคล้องกับสถานการณ์

ขั้นตอนที่ 2 รูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย

รูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของ

สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า รูปแบบมีลักษณะเป็นโครงสร้างเชิงระบบที่มีองค์ประกอบย่อย ๆ สัมพันธ์กันตั้งแต่แนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวก และการประเมิน แม้ธรรมชาติของการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายจะปราศจากความเป็นระบบ โครงสร้าง หรือรูปแบบ แต่รูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายจากการศึกษาค้นคว้า มีการกำหนดโครงสร้างด้านเป้าหมาย วิธีการที่นำไปสู่เป้าหมาย ทรัพยากร และการประเมินผล โดยยังคงยึดหลักการศึกษาด้านอรรถาธิบาย จึงเป็นการศึกษาตามอรรถาธิบายที่ผสมผสานกับการศึกษานอกระบบ มิใช่การศึกษาตามอรรถาธิบายแบบสมบูรณ์ ซึ่งเกิดขึ้นจากกิจกรรมการเรียนรู้ตามธรรมชาติของบุคคล สอดคล้องกับทฤษฎีของวรรธนะ ปทุมเจริญวัฒนา (2561) ที่เสนอว่าการศึกษาตามอรรถาธิบายแบบผสมผสานการศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาที่นำแนวคิดบางส่วนของการศึกษาตามอรรถาธิบายแบบสมบูรณ์มาใช้ แต่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ โครงสร้าง หรือกิจกรรมการเรียนรู้ตามแบบแผนของการศึกษานอกระบบ

ผู้วิจัยยังมีประเด็นอภิปรายตามองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 แนวคิดการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย จากการศึกษาพบว่า แนวคิดการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย วางหลักการให้ผู้จัดทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาและจัดหาสื่อการเรียนรู้ และแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ให้เด็กและเยาวชนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงเอื้ออำนวยให้มีความรู้ความเข้าใจ มาพัฒนาทักษะการคิดอย่างรอบด้านเพื่อไปสู่การตัดสินใจ เลือกปฏิบัติในชีวิตประจำวัน นั้น เป็นการกำหนดหลักการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้จัด ในลักษณะของการจัดสภาพแวดล้อมและทรัพยากรการเรียนรู้ให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ด้วยตนเอง อันนำไปสู่การพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ สอดคล้องกับกัมปนาท บริบูรณ์ (2564) นำเสนอไว้ว่า การศึกษาตามอรรถาธิบายมีลักษณะของการจัดสภาพแวดล้อม สถานการณ์ ปัจจัยเกื้อหนุน หรือสถานการณ์ใด ๆ ที่นำไปสู่การเรียนรู้ของบุคคล และยังสอดคล้องกับนฤมล ตันธสุเรศศรี (2562) นำเสนอไว้ว่า

การศึกษาตามอรรถาธิบาย เป็นกิจกรรมที่จัดบริการแก่บุคคลสำหรับหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผ่านการดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ศูนย์เรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 2 ประการ ประกอบด้วย 1) เพื่อพัฒนาและยกระดับความรู้ความเข้าใจของเด็กและเยาวชน ให้สามารถนำไปคิด วิเคราะห์ และเลือกตัดสินใจไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันของตนเอง และ 2) เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนนำความรู้ความเข้าใจไปวิเคราะห์เปรียบเทียบ ทบทวน และใช้วางแผนการจัดการสุขภาพของตนเองในชีวิตประจำวัน โดยมีเป้าหมายให้เด็กและเยาวชนมีระดับความรู้ความเข้าใจสุขภาพที่สูงขึ้น นั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แม้จะเป็นการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายซึ่งโดยธรรมชาติของการศึกษารูปแบบนี้จะไม่มีการเปรียบเทียบแผนตายตัว และมีความเป็นนามธรรม แต่รูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพยังคงไว้ซึ่งเป้าหมายให้ผู้รับบริการหรือเด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนา ให้มีความรอบรู้ด้านสุขภาพและนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับหลักการการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายของ ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย (2558) ที่นำเสนอไว้ว่า การจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายต้องกำหนดเป้าหมายให้บุคคลได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะและศักยภาพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรินทร์ ต่วนชะเอม (2557) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อสร้างเสริมความฉลาดทางสุขภาพสำหรับพระสงฆ์ โดยกระบวนการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อสร้างเสริมความฉลาดทางสุขภาพจะต้องระบุวัตถุประสงค์และกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ให้ชัดเจน

องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหาสาระ พบว่า เนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับการให้ข้อเท็จจริงทางสุขภาพที่น่าเชื่อถือ และความอันตราย โทษ หรือผลกระทบทางสุขภาพต่อตนเอง คนรอบข้าง ชุมชน และสังคม ในมิติต่าง ๆ จากการมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพ ได้แก่ การดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ หรือ บุหรี่ไฟฟ้า มีเป้าหมายให้เด็กและเยาวชนได้รับความรู้และนำไป

ประยุกต์ในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยมีความเห็น เนื้อหาสาระของการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพมีความสอดคล้องกับความสนใจของเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายและสภาพปัญหาสุขภาพที่สังคมกำลังเผชิญอยู่และควรต้องได้รับการแก้ไข ซึ่งจะนำไปสู่การรู้เท่าทันปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตทางสุขภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ กัมปนาท บริบูรณ์ (2564) ที่กล่าวว่ากระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษาตามอรรถาธิบาย ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงสอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพของ กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (2561) คือ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาทางสุขภาพ เพื่อนำไปสู่ขั้นการวางแผนและออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา

องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรมการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้มีลักษณะให้กลุ่มเป้าหมายเรียนรู้และทำความเข้าใจข้อมูลข่าวสารหรือเนื้อหาสาระด้วยตนเอง ผู้จัดกิจกรรมมีบทบาทสนับสนุนเนื้อหาสาระอย่างรอบด้านให้กลุ่มเป้าหมายเพื่อใช้เป็นทรัพยากรการเรียนรู้ และมีลักษณะเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคล (Case study) ด้วยการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มเป้าหมายภายใต้การจัดบรรยายภาคอย่างอิสระ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การกำหนดลักษณะกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการสนับสนุนเนื้อหาสาระอย่างรอบด้าน เป็นการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายที่ส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้และคิดวิเคราะห์ด้วยตนเองผ่านข้อมูลข่าวสารอย่างรอบด้าน นำไปสู่การตัดสินใจหรือประยุกต์ข้อมูลเพื่อการใช้สุขภาพที่ดี สอดคล้องกับวรรณ อภินันท์กุล (2551) ที่เสนอทฤษฎีการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถาธิบาย คือ ปรัชญาคิดเป็น (Khit-Pen) ว่า มนุษย์จะเรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยกระบวนการคิดเป็น ซึ่งควรคิดและพิจารณาข้อมูลอย่างรอบด้าน 3 ประการ คือ ข้อมูลวิชาการ ข้อมูลสังคม และสิ่งแวดล้อม และข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง สำหรับกิจกรรมเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหรือผู้เชี่ยวชาญภายใต้การจัดสภาพบรรยากาศอย่างอิสระ

เป็นการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยที่ส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายเรียนรู้ด้วยการเสวนาแลกเปลี่ยนผ่านการจัดสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นมิตร ยืดหยุ่น อิสระ และให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับ Rogers (1969 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2566) ที่นำความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ไว้ว่า มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาพที่ไม่เคร่งครัด มีอิสระ โดยจัดสภาพบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ นอกจากนี้ กิจกรรมการเรียนรู้ข้างต้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชชา พัฒนะนุกิจ (2559) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินการ การรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พบว่า การรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ มีการสื่อสารเชิงบวกด้วยเนื้อหาทางบวกและลบ มีการใช้สื่อบุคคลเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงกับเยาวชน

องค์ประกอบที่ 5 สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ พบว่า สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และมีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ 2) สื่อเพื่อการเรียนรู้ และ 3) แหล่งวิทยาการการเรียนรู้หรือทรัพยากรการเรียนรู้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจัดสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ เป็นการหนุนเสริมให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพและใช้ประโยชน์สำหรับการเรียนรู้จากทรัพยากรการเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย ซึ่งจะช่วยให้เด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้และนำไปสู่การยกระดับความรู้ด้านสุขภาพ สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพของ วัชรพร เขยสุวรรณ (2560) นำเสนอไว้ว่า การพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพของประชาชนทำได้โดยการจัดให้มีแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพที่ถูกต้อง รวมถึง การพัฒนาระบบหน่วยงาน องค์กร และชุมชน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้านสุขภาพ ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ด้านสุขภาพ

องค์ประกอบที่ 6 การประเมิน จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องจัดให้มีการประเมินภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ด้วยการประเมินตนเอง (Self assessment) เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยได้ตรวจสอบ ทบทวน หรือวิเคราะห์ว่า

ตนเองมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นหรือไม่ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การประเมินการเรียนรู้จากการเข้ารับบริการการศึกษาตามอัธยาศัยในลักษณะของการประเมินตนเองนั้น ไม่ได้มุ่งการตัดสินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เช่นเดียวกับการศึกษาในระบบโรงเรียน แต่เป็นการประเมินที่ให้ความสำคัญกับการพิจารณาความก้าวหน้าของตนเองภายหลังเข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของมุตตาฬ่า ล่าเห (2560) และสมประสงค์ วิทย์เกียรติ (2554) ที่กล่าวว่า การประเมินการศึกษาตามอัธยาศัยมีลักษณะการประเมินภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม โดยมุ่งประเมินตนเองเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า เพราะการศึกษาเป็นความเจริญงอกงามของมนุษย์

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย โดยหลักการเป็นการจัดสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จึงควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบหรือแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับการสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพของเด็กและเยาวชนเป็นการเฉพาะ เพื่อให้ได้องค์ความรู้เฉพาะด้าน ซึ่งจะช่วยให้้องค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้จัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพเป็นการเฉพาะต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). *เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ*. <http://e-plan.dla.go.th/activityImage/422>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่ และการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานศึกษา ฉบับลงวันที่ 10 เมษายน 2560*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- กองสุศึกษา. (2561). *การเสริมสร้างและประเมินความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ*. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.
- กองสุศึกษา. (2563). *รวมเทคนิคการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านสุขภาพสำหรับกลุ่มวัยทำงาน*. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.

- กองสุศึกษา. (2565). *สรุปผลการประเมินศักยภาพในการจัดการสุขภาพตนเองของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ปีงบประมาณ 2565*. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.
- กัมปนาท บริบูรณ์. (2564). หน่วยที่ 6 การจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายสำหรับผู้สูงอายุ การเรียนรู้เพื่อชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- คมกฤช จันทร์ขจร. (2551). *การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนกนารถ บุญวัฒน์กุล. (2560). หน่วยที่ 15 การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถาธิบาย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชนินทร์ ต่วนชะเอม. (2557). *การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย. (2558). *การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอรรถาธิบายเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฏฐา พัฒนกิจ. (2559). *การดำเนินงานการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทรรศนีย์ บุญมั่น. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุโขทัย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทีศนา แหมมณี. (2566). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 26). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรวันท์ โอภาสบุตร และพลอยชนก พรสวรรค์. (2564). ประสิทธิภาพของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อการประชาสัมพันธ์องค์กรของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย. *วารสารนิเทศสยามปริทัศน์*. 20(2), 114-138.
- นฤมล ตันธสุเรศรัฐ. (2562). หน่วยที่ 1 การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถาธิบาย การจัดการศึกษานอกระบบ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2551-2580). (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก หน้า 1.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2551. (2551, 14 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 125 ตอนที่ 9 ก หน้า 1-15.
- มุตตาผา ลำเห. (2560). *ความต้องการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถาธิบายของผู้เรียนในจังหวัดปัตตานี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 1-90.
- วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา. (2561). *การจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรัตน์ อภินันท์กุล. (2551). *แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. ใน วรรัตน์ อภินันท์กุล (บ.ก.), *แนวคิดและทฤษฎีที่นำสู่ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน* (น. 171-194). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรพร เชยสุวรรณ. (2560). *ความรอบรู้ด้านสุขภาพ: แนวคิดและการประยุกต์สู่การปฏิบัติการพยาบาล*. *วารสารแพทยนาวิ*. 44(3), 183-197.
- วิศนีย์ ศิลตระกูล. (2557). หน่วยที่ 6 *ปรัชญาและหลักการการศึกษาตามอรรถาธิบาย การศึกษาตลอดชีวิต และการศึกษานอกระบบ*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศักดิ์เรศ ประกอบผล. (2563). การวิเคราะห์ผู้เรียน:ลีลาการเรียนรู้. *ครุศาสตร์สาร*. 14(12), 1-14.
- สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย. (2562). *ประวัติองค์กร*. สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย. <https://www.tyithailand.or.th/about-us/>.
- สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย. (2563). *ประกาศสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย เรื่อง จุดเน้นการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ 2564-2566*. สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย.

สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย. (2564). โครงการสร้างเยาวชนนักสื่อสารเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ทางสุขภาพ. สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย.

สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย. (2565). โครงการสร้างเสริมเครือข่ายและสื่อสารกับคนรุ่นใหม่สู่ความรอบรู้ทางสุขภาพและประเด็นภัยจากการสูบบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า ประจำปี 2565. สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย.

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2559). รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การปฏิรูปความรอบรู้และการสื่อสารสุขภาพ. สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ.

สมประสงค์ วิทย์เกียรติ. (2554). หน่วยที่ 5 หลักการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ปรัชญาและหลักการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย. พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). การสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564. https://www.nso.go.th/nsoweb/nso/survey_detail/w6

สุนีย์ กันแจ่ม และคณะ. (2562). ความฉลาดทางสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. วารสารวิชาการวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์, 2562(1), 33-43.

อานนท์ สังฆะพงษ์. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ทางสุขภาพของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรังในชุมชน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.